

Aaf Brandt Corstius

Juf

Juf

Juf

Aaf Brandt Corstius

In deze reeks verschenen eerder:

- Pierre Janssen, *Een echt boek kun je horen* (1984)
Karel van het Reve, *De leerboeken en ik* (1986)
Rudy Kousbroek, *Is het zoo geschied?* (1995)
Hella S. Haasse, *Toen ik schoolging* (1996)
Adriaan van Dis, *Een waarze sat* (1997)
Marga Minco, *Door het land* (1998)
Kees van Kooten, *Kaft en koren* (1999)
Cees Nooteboom, *Voltooid Vergeten Tijd* (2000)
Margriet de Moor, *Zij waren schoolmeesters* (2001)
Herman Koch, *Sadako wil leven* (2002)
Nelleke Noordervliet, *Het middel van de man* (2003)
Joost Zwagerman, *Showing, not telling* (2004)
Driek van Wissen, *Alles is relatief* (2005)
Jan Siebelink, *Een evenwichtig bestaan* (2006)
Kader Abdolah, *De Man* (2007)
Renate Dorrestein, *Heiligenlevens en bananenpitten* (2008)
Remco Campert, *De scholier* (2009)
Ed Leeflang, *Op Pennewips plek* (2010)
Aleid Truijens, *Hello Kitty* (2011)
Pauline Slot, *Het laatste uur* (2012)
René Appel, *Een lange nasleep* (2013)
Manon Uphoff, *Reis langs mijn onderwijzers* (2014)
Bert Wagendorp, *De schoolmeester* (2015)

Een Duralexglasje met thee. Dat beeld zag Anne altijd voor zich als ze haar vage plannen om juf te worden weer eens overdacht. Die Duralexglasjes, die hadden ze op haar eigen lagere school gehad. Alle juffen en meesters hadden ze en dronken er in haar herinnering de hele dag thee (geen melk, geen suiker) uit, en ook zichzelf en de andere kinderen kregen tijdens de overblijf een eigen glaasje om thee uit te drinken bij de boterhammen. De glaasjes voor de kinderen stonden aan het begin van de overblijf altijd al klaar op een lage tafel, op een uitgespreide rode bonte theedoek.

Maar het ging haar om de glaasjes waar de juffen en meesters uit dronken. Als zij als schoolkind halverwege de ochtend met haar klasgenoten buiten speelde in het herfstlicht – op de een of andere manier viel op al haar lagereschoolherinneringen een uiterst gunstig herfstlicht – dan zaten de juffen op een lage houten bank bij elkaar aan de rand van het ommuurde schoolplein, met hun ruggen naar de ramen van de kleuterlokalen, met bodempjes thee in die Duralexglasjes.

Een goed bestaan had haar dat geleken. Zo comfortabel. Natuurlijk, het leek haar ook wel aardig om werk te doen dat belangrijk was – wat was er belangrijker dan lesgeven? Maar dat glaasje thee. Met je collega's wat praten terwijl de kinderen zich vermaakten na een paar uur les. Af en toe een slokje nemen, wetend dat er zo meteen meer thee was, in je gezellige klaslokaal vol ecolinekunstwerken en met een gaskachel in een hoek, waarnaast je een prachtig winkeltje had ingericht met miniatuurwinkelspullen die kinderen speciaal voor jou meenamen als ze op reis waren geweest.

Die ochtend was ze wakker geworden met Suus dicht tegen zich aan. Haar kat, eigenlijk net nieuw want pas een paar maanden geleden gekocht bij het asiel, maar wel al zeven jaar oud want dus uit het asiel, had na een paar eerste doorwaakte nachten geleerd om 's nachts heel stil tegen haar aan te blijven liggen, en zo was het een gewoonte geworden dat de poes, als Anne rond een uur 's nachts naar bed ging, meteen bij haar kroop en de hele nacht roerloos, meestal aanhoudend spinnend, tegen haar aan lag te slapen. Onder het dekbed.

In het begin was ze bang geweest dat ze Suus zou vermoorden, dat de kat middenin de nacht zou stikken onder het dikke dekbed, maar ze hield het prima vol. Het was de eerste keer in haar

volwassen leven dat Anne echt samenwoonde met iemand en elke nacht het bed deelde, bedacht ze, en het was dan wel met een kat, maar dat was wel beter dan niets. Dat was haar nieuwe motto, trouwens. Beter dan niets.

Nou ja, dat dacht ze op goeie dagen; op mindere dagen vond ze zichzelf een droevig wezen, 31 jaar en samenlevend met een asielkat op leeftijd. Ze noemde ze zichzelf al een tijdje 'katten-vrouwtje' tegen vrienden. Die dan zeiden dat ze geen katten-vrouwtje was, omdat ze maar één kat had. Haar vrienden, dacht ze, wisten niet hoe intensief haar relatie met Suus intussen was. Dat ze tijdens een avond uit eten rond tieners begon te denken dat Suus haar wel erg zou missen. En dat ze amper een weekend weg wilde, zelfs als de aardige onderbuurvrouw voor Suus zou zorgen, omdat ze wist, of heel sterk vermoedde dat het beest dan urenlang alleen voor haar voordeur op één hoog zou zitten, met gespitste oortjes luisterend of er beneden al iemand met een sleutel in het voordeurslot zat te morrelen.

De kat was nieuw, het huis was ook nieuw. Ze had het met de erfenis van haar lievelingsoma gekocht. Het was haar eerste woonhuis.

Michiel had gezegd dat 'het hem toch niet ging worden': dat was zijn formulering geweest bij het uitmaken, na een relatie van zeven jaar en vier maanden (en drie dagen, dacht ze er soms achteraan). Hoe verschrikkelijk die bewoording was, daar hield Anne zich aan vast in de duistere momenten als ze zin had om hem op te bellen en te smeken of hij haar toch maar terug wilde nemen.

In een opwelling van daadkracht die haar verder erg onbekend voorkwam, had ze besloten dat ze niet langer op haar aftandse HAT-eenheid wilde wonen. Het jarentachtigwoninkje deed haar teveel denken aan de jaren dat ze met Michiel een LAT-relatie had – dat was zogenaamd een keuze, maar uiteindelijk was het toch vooral zijn idee geweest, want hij was architect, en architecten hebben veel rust in hun hoofd en in hun huis nodig.

De twee ton die ze van haar oma had geërfd, was net niet genoeg voor een verdiepinkje in Amsterdam-Oost, dat ze vond na een korte zoektocht op Funda. Maar toen ze twee snel geregelde voorschotten voor te vertalen boeken erbij regelde en nog vijfduizend euro van haar ouders leende, lukte het net om het

huis weg te kapen voor de neus van een andere geïnteresseerde. Hij was ook architect, en dat deed haar goed.

Vandaag had ze precies niets te doen. Ja, tweeduizend woorden vertalen uit een Engelse biografie over een lesbische tennister uit de jaren twintig, toen je nog niet lesbisch mocht zijn en als vrouw eigenlijk ook amper mocht tennissen: dát had ze te doen. Het boek verveelde haar inmiddels, de lesbische tennister bleek op het lesbisch en tennister zijn na weinig te hebben meegeemaakt in haar leven. Tweeduizend woorden per dag was erg veel om te vertalen, maar ze haalde het. Ze moest het ook wel halen, want de deadline voor het vertalen van dit boek was strak.

Maar ze had precies niets te doen: precies niets, zo noemde ze het altijd als er verder geen afspraak was, geen reden om uit haar bed te komen of zelfs te douchen. Ze zou nu vanuit bed de laptop van haar bureau kunnen pakken; in haar kleine huisje kon ze bijna alles pakken door haar arm vanuit bed gewoon uit te strekken. Dan zou ze in bed kunnen typen aan de vertaling, tussen de middag een oude boterham roosteren, toekijken hoe het zonlicht wegzakte in de straat, aan het eind van de middag gauw in haar slaapshirt en joggingbroek naar de Linnaeusstraat lopen voor een afhaalmaaltijd bij de Thai, en die voor de tv opeten met Netflix aan.

Ze besloot toch maar op te staan, te douchen en te ontbijten. Als ze nu vanuit bed zou gaan werken, zou het einde snel zoek zijn. Dat wist ze zeker. Het boek moest eind augustus vertaald zijn. Nog maar even verder vertalen, dan hoefde ze morgen minder te doen.

'We gaan nog lánɡ niet open.' Bij het klassieke bakstenen schoolgebouw was een dikke man aan komen lopen op zwarte Mephisto's, met een donkerbruin leren gilet over een rode flanelen blouse. Dit moest de conciërge zijn. Sleutels, uitstraling, gilet: alles.

'Maar ik begin hier vandaag', antwoordde Anne. Ze had geen rok aan moeten trekken, voelde ze nu al, het was veel te koud in de ochtend zonder panty. Maar bij een eerste schooldag hoorde een rok en ook blote benen, vond ze zelf. Een nieuwe rok eigenlijk, al was dit een oude.

Vlak voor het eind van de maand augustus had ze ineens gebeld met de pabo. Het voelde, net als toen ze zo doortastend dat huis was gaan zoeken op Funda, als een opwelling die ze absoluut moest volgen. 'Dag,' had ze met schraperige stem gezegd, het was half tien 's ochtends en ze had verder nog met niemand gepraat die dag, 'ik wilde me aanmelden voor de opleiding tot... juf' – waarom zei ze nou juf? Dat klonk heel kinderachtig. 'Ik ga u doorverwijzen naar de onderwijsbalie', zei een vrouwenstem kortaf aan de andere kant van de lijn, en er werd opgehangen.

Na een heleboel gebel en gmail, het ophalen van twee diploma's bij haar ouders, het paniekerig laten maken van pasfoto's, het overmaken van een enorme hoeveelheid collegegeld en de aanschaf van een gigantische stapel boeken waar ze ook al geen geld voor had (ze had snel en zonder teveel na te denken een krediet afgesloten), was ze ineens juf in opleiding. Zo noemde ze het zelf. Juf was allang het juiste woord niet meer, maar juf was wat ze had willen worden, dus zo noemde ze het.

De eerste drie maanden van de pabo gingen heel snel. Haar dagen waren volstrekt anders dan de maanden ervoor, waarin ze steeds precies niets te doen had en alleen maar vertaalde. Het lesmateriaal vond ze eigenlijk vrij saai en soms iets te makkelijk, maar er was wel ontzettend veel van. Bovendien moest ze alsmaar dingen plastificeren, vermenigvuldigingsbloemen maken, roze torens bouwen, werkstukken over breuken en spelling inleveren en nadenken en debatteren met haar werkgroepgenoten over pedagogische kwesties. In de avonden en in het weekend werkte ze dan nog snel, steeds sneller en afraffelender, aan de vertaling over de lesbische tennister. Zo hield ze net haar hoofd boven water. Ze had nooit meer precies niks te doen, en dat voelde fantastisch.

De wonderlijkste pedagogische kwestie waar ze met een docent en haar werkgroep over in discussie raakte, was de kwestie over 'dank je wel' zeggen. Volgens een van hun docenten mocht je in het montessorionderwijs – die richting had Anne gekozen, alleen maar omdat ze zelf als kind op een montessorischool had gezeten – niet 'Goed zo' zeggen tegen een kind, maar 'Dank je wel'.

'Maar het kind heeft toch iets goed gedaan?' vroeg Anne aan de docent, een vrouw van in de vijftig die altijd haar col-

lege begon met het woord 'Dus...' en dan heel lang zweeg en verbaasd door haar eigen agenda bladerde, om pas na ruim een minuut te vertellen wat ze vandaag ging behandelen, wat meestal iets bleek te zijn dat ze vorige week al behandeld hadden. Anne was verbaasd over haar eigen assertiviteit in deze discussie, die meestal alleen naar boven kwam bij vrienden en familieleden en mensen die ze meer dan drie jaar heel intensief kende.

'Kinderen gaan op zoek naar lof als jij altijd "goed zo" zegt', zei de docente. 'En daar moeten ze het juist niet voor doen. Ze doen het voor zichzelf, het leren.' 'Maar waarom mag je als juf dan wel dank je wel zeggen?' vroeg Anne. 'Als ze het voor zichzelf doen, hoef ik ze ook niet te bedanken.' De discussie was nog een tijdje doorgegaan, een paar anderen hadden zich erin gemengd – 'Je moet nooit prijzen om het prijzen' was een opmerking van een medestudent, een jongen van 21, die haar was bijgebleven vanwege de grote irritatie die ze erover voelde – tot een paar mensen voorzichtig hun tassen begonnen in te pakken; het lesuur zat er al vijf minuten op en niet iedereen nam deze kwestie even hoog op als Anne.

Een paar van haar medestudenten, tweedekansers net als zij, waren leuk. Die waren eerst bankier geweest, of vioollerares, om nu de pabo te proberen. Een paar waren nog wel erg jong, alhoewel ze al best bevriend was geraakt met Elizabeth, een meisje van 20 dat fantastisch lesmateriaal wist te maken. Laatst kwam ze met een hele rekendoos van in het park gevonden eikels. Sommige van de oudere studenten namen het vak net te serieus, of waren wat haar betreft te langzaam. Anne verheugde zich op de stage; die zou al gauw beginnen, in oktober. Je moest het vak in de praktijk leren, vonden ze op de pabo.

De conciërge, Henk heette hij uiteraard, liet haar met duidelijke twijfels binnen. Ze had wat gezwaaid met een uitdraai van een e-mail van de pabo, waarop de naam van haar stageschool stond, het adres en de naam van haar stageklas: de klas van ene Sonja Beerends.

Henk had er weinig acht op geslagen. 'Loop maar mee', had hij gezegd, en was haar voorgegaan naar de leslokalen, die achter een soort speelzaal met gymattributen lagen. In haar flodderige rok, met kippenvel op haar benen, liep Anne achter hem aan

door de galmende gang van de school. In een stevige rugzak, speciaal bij Ikea gekocht voor haar stage, had ze wat materialen bij zich die ze zelf had gemaakt. Een rondje dat je in verschillende breuken kon opdelen. Een set zwaar geplastificeerde oefenkaarten met moeilijk te spellen woorden.

'Ik zit dus bij Sonja Beerends', zei ze tegen de rug van Henk. Hij wees opzij, naar een nog verduisterd klaslokaal waar ze op dat moment net langsliepen. 'Sonja', zei hij. Even hield hij stil en keek naar haar om. 'Nou, succes.' Anne liep het nog verduisterde klaslokaal binnen. Na tien minuten bij de deur staan, wachtend op Sonja Beerends, besloot ze op een laag stoeltje te gaan zitten dat onder het digibord stond.

'Ben jij de nieuwe hulpjuf?' Een kind met halflang bruin haar en zijn jas nog aan – een jongen, of misschien toch een meisje – keek om de hoek van de deur. De juf die Sonja Beerends heette, was nog niet gearriveerd, Anne zat nog steeds op de lage stoel in een hoek van de klas. De batterij tl-buizen aan het plafond had ze niet aan durven te doen, bang om als een veel te dominante, pro-actieve stagiaire over te komen. Zo iemand die meteen de hele boel overneemt omdat ze toevallig op latere leeftijd aan de pabo begonnen is.

'Ja', zei Anne. Het kwam er onhandig uit, te schor en te zacht. Ze had ook alweer drie kwartier niets gezegd, sinds de korte interactie met Henk. Ze voelde zich wel opgelucht dat er kennelijk over haar komst gerept was door juf Sonja.

'Zorg dat je heel goed op tijd bent', hadden ze op de pabo gezegd bij de tweedaagse voorbereiding op de stages. 'Leerkrachten zijn vaak een half uur, drie kwartier voor school al in hun klas. Om materiaal klaar te leggen, rustig even te landen.' Dat van dat landen vond ze vreselijk klinken, het was een woord dat vaak gevallen was in de weken voor de stage. De stagiaire moest landen, de kinderen moesten landen. Er moest van alles landen.

Het kind met het halflange haar was alweer weg. Op de gang hoorde ze het praten met zijn of haar moeder. Iets over de opvang die middag. De naam 'Bibelebontse Berg' viel een paar keer.

Het kind kwam terug, alleen, en gaf haar een zweterige hand. Hij – ze leidde nu hij zijn jas uithad aan zijn kleding af dat hij toch een jongen moest zijn – ging op zijn stoel zitten. Anne schraapte haar stem. Nu niet zo trillerig en zacht praten.

‘Hoe heet je?’

‘Roman.’

‘Mooie naam, zeg.’ Hij zei niets terug, liep naar het aanrecht in een hoek van de klas, pakte een groen plastic gietertje en begon de planten op de vensterbank water te geven.

‘Ik ben Anne’, zei Anne toen het daar allang niet meer het goede moment voor was. ‘O’, zei Roman, bijna niet hoorbaar.

Ze keek toe hoe hij de geraniums, cactussen en citroenplanten water gaf. Die planten in de vensterbank, dat was, als ze heel eerlijk tegen zichzelf was, ook wel een reden geweest om juf te willen worden. Ach, als ze heel eerlijk was, was ze nu al bang dat het op niets uit zou lopen. Je koos toch geen beroep uit vanwege een Duralexglasje en wat planten op een vensterbank?

Na haar studie Nederlands bleek het werk in de journalistiek, wat ze het liefst wilde gaan doen, niet voor het opscheppen te liggen. Toen had ze eerst een tijd boeken gecorrigeerd, en daarna in een boekwinkel gewerkt. Toen de boekwinkel op de fles ging omdat bol.com de zaken had overgenomen, was ze via een kennis van het correctiewerk boeken gaan vertalen uit het Engels. Hele dagen zat ze alleen thuis. Het werk verdiende weinig, ze zag niemand als ze niet uitkeek. Soms vroeg ze zich af of haar vertalingen wel goed waren, maar ze hoorde er nooit iets over van de uitgeverij. Michiel, die ze via een te corrigeren boek over architectuur had leren kennen, kwam steeds minder vaak avondjes bij haar langs, haar studievrienden hadden het inmiddels druk op hun echte kantoren, met collega’s en koffiemachines. Sommigen kregen zelfs al kinderen, die zag ze sowieso niet meer.

Roman was weer aan zijn tafeltje gaan zitten, met zijn profieltje naar haar toe. Hij had een heel klein neusje.

‘Waar is Sonja?’ vroeg hij zonder haar aan te kijken.

‘Dat weet ik niet’, zei ze naar waarheid.

Sonja was gelukkig uiteindelijk gearriveerd. De helft, of zeker driekwart van de klas was er toen inmiddels al; het was vijf voor

half negen. Anne had al kennisgemaakt met Jackie en Ries en iemand die, dacht ze, Dick heette, al vond ze dat geen naam voor een kind. En Amber en Bloeme en Jan en Ernestine en Mees en Frederique en Paloma. En zeker tien kinderen wie ze de naam niet kon onthouden of maar half verstond. Heette die jongen Mes? Of Mehmet? De meeste kinderen hadden haar een hand gegeven, vaak plakkerig en slap, altijd heel warm.

De ouders hadden zich niet aan haar voorgesteld, alleen even 'Hai!' geroepen, op twee moeders na die zich voorstelden als 'de klassenmoeder' en 'de luizenmoeder'. De vaders en moeders die hun kinderen wegbrachten hadden Anne wel zien zitten, maar waren, na het snel groeten en bekijken van een schriftje of met bespuugde duim weggeven van een melksnor, weer haastig de klas uitgelopen.

'Sorry! Sorry jongens! Hai. Hai-hai-hai. Oké, rustig zitten allemaal. Jongens mensen wat een hitte.' Dit moest Sonja zijn. Een erg lange vrouw met donkerblonde krullen was de klas binnengerend. Sonja had ook een rok met blote benen aan, constateerde Anne tevreden, en grote zweetplekken onder haar oksels. Die kon je goed zien omdat ze een strak, lichtbeige T-shirt droeg, een onhandige dracht als het warm was en je tot zweten geneigd was, dacht Anne.

'Zweet. Zwéét', zei Sonja met een grommende stem tegen Anne. 'Draag nooit een regenjas in oktober. Vooral als het niet regent en loeiwarm is. Note to self', ging ze verder. 'Andere note to self: vergeet niet op welke dag de stagiaire er voor het eerst is.' Ze gaf Anne een stevige, bijna pijnlijke hand. 'Denise was het hè?' 'Anne', zei Anne.

'Nou. Juf Anne, wat een goeie naam. Juf Anne, dat klinkt gewoon al meteen als een juf? Toch?' Sonja ging over in een zelfbedacht lied. 'Juf Anne, Juf Anne, Juf Anne.'

De ochtend verliep als een soort droom, een hele drukke. Er werden dingen met meetstokken gedaan, drie kinderen hielden samen een verhandeling over het tropisch regenwoud in Costa Rica, Sonja maakte een uitgebreide bordtekening van een dinosaurius voor een kind dat jarig was, het jarige kind deelde uit en moest daarna lang nadenken wie ze de klassen mee rond zou

nemen, en daardoor bleven er drie huilende vriendinnen in de klas achter.

Er waren pauzehapjes en wc-bezoeken, het werd steeds warmer, de zonneschermen gingen naar beneden en toch weer omhoog, de kinderen gingen buitenspelen. Ze gingen weer naar binnen, iemand kreeg zijn vinger tussen de wc-deur op de gang, twee kinderen mochten de gootsteen schoonmaken en richtten een waterballet aan en overall was de zangerige stem van Sonja te horen die aanwijzingen gaf, dingen uitlegde, kinderen tot de orde riep, zei dat iemand teveel verf gebruikte, en heel soms het woord even tot Anne richtte: 'Dit gaat over het verbindingsstreepje, is leuk, kom er maar even bij zitten. Pak dat krukje maar. Nee, niet die, die is voor de kabouters.' Daarmee bedoelde ze de kinderen, Anne had het haar al een paar keer horen zeggen. 'Die. Die groene kruk.'

Tijdens de overblijf, toen de kinderen overgedragen werden aan een zorgelijk kijkende vrouw die Fatima heette, trok Sonja Anne aan haar arm mee naar een kamer achterin de gang, waar twee vrouwen van een jaar of vijftig zwijgend in salades zaten te prikken. 'De lerarenkamer! Where the magic happens', schalde Sonja met een wijds gebaar over de tafel, de twee vrouwen, een zieltoegende kamerplant en een kastje met postvakken voor elke leraar of juf. De vakken zaten vol post, niemand leek zijn post ooit op te halen.

'En dat was dan dat, een pas beginnende stagiaire mag ook niet teveel heftige prikkels op een dag!' riep Sonja en ze trok Anne alweer mee door de gang. 'Les één van de lerarenopleiding: breng niet al teveel tijd door in gezelschap van je collega's. Ze zijn wel leuk, maar niet per se een hele lunchpauze lang.' Anne vermoedde dat de twee juffen in de lerarenkamer het nog net hadden kunnen horen.

Toen ze bij de biologische slager om de hoek vier zachte witte bolletjes met filet americain hadden gehaald – 'mijn levenselixer' noemde Sonja dit – en twee flesjes verse jus, Sonja betaalde, 'want jij verdient nog niets, en later ga je ook nog jarenlang vrij weinig verdienen', gingen ze op een zonnige stoeptrand zitten, waar je net nog de kinderen op het schoolplein kon horen roepen.

'Kinderen op een halve kilometer afstand, onder het gezag van een ander', zei Sonja en trok een pakje Marlboro uit haar felgroene handtas. 'Daar houden we van. Kijk,' zei ze terwijl ze een sigaret uit het pakje schudde en hem met snelle bewegingen opstak, 'ik geloof niet in onderwijs.'

Anne keek haar zo neutraal mogelijk aan. Ze had geen idee wat Sonja haar probeerde te vertellen.

'Ken je de bandbreedte?' zei Sonja. Ze keek Anne doordringend aan van opzij, haar ogen tot spleetjes geknepen. Nee, Anne moest toegeven dat ze de bandbreedte niet kende. Ze had inmiddels vreselijke honger, want haar ontbijt had ze om half zeven opgegeten, en dat was alleen maar een bakje yoghurt met appelcruesli geweest, en sindsdien had ze alleen een halve appel gegeten. Maar ze durfde niet naar haar twee broodjes in de dunne plastic zak aan Sonja's voeten te vragen. Ze zou wachten tot Sonja zelf zou gaan eten. Aan de contemplatieve manier waarop Sonja nu aan haar sigaret trok te zien zou dat nog een tijd gaan duren. Sonja zelf leek geen honger te hebben. Dat kwam natuurlijk doordat ze van het jarige meisje een moorkop had gekregen. Anne had de moorkop afgeslagen. Stom.

'Kijk', zei Sonja weer. 'Kinderen leren op twee manieren dingen. Van hun ouders. En van hun vriendjes en vriendinnetjes. Op een negenennegentig procent witte school als dit dan, hè', zei Sonja en ze wees met haar sigaret vagelijk de kant van de school op. 'Dus voor de juf is er dan nog een heel smalle bandbreedte over waarbinnen je ze iets slimmer kunt maken.' Ze hield haar vinger en haar duim een centimeter uit elkaar. 'Of iets dommer natuurlijk! Die invloed heb je ook.'

Ze lachte voluit en leek even heel lang te gaan hoesten, maar ze sloeg zichzelf hard op de borst en viel stil. 'Snap je?'

'Ja. Het lijkt me wel logisch', zei Anne weifelend.

'Niet dat ik je wil ontmoedigen voor het onderwijs. Het is het leukste vak dat er is. Althans, ik heb geen idee, want ik heb nooit iets anders gedaan. PR-manager zijn of zoiets, dat is vast ook te gek', zei Sonja. 'Maar je moet je niet teveel blindstaren op het echte lésgeven. Mensenlevens veranderen, dat soort dromen. Je moet binnen de bandbreedte' – weer maakte ze dat gebaar met haar vinger en duim – 'ze iets bijbrengen. En dat is nog knap las-

tig, trouwens. Leuke uitdaging. Hou je wel van, toch? Anders ga je niet op je eenendertigste de pabo doen.'

Sonja viel even stil om hartstochtelijk aan haar sigaret te trekken. Toen ze de rook uitblies, wapperde ze flink met haar hand. 'Geeft niet hoor', zei Anne. 'Ik heb zelf ook gerookt.' 'O!' zei Sonja. 'In dat geval. Wil je er een? Sorry!' 'Nee', zei Anne. 'Mijn vriend of mijn ex – hij was astmatisch. Dus toen ben ik gestopt. Echt voorgoed, het bevalt me wel.'

'Nou, oké. Wat jij wil. Nog even over mij, dan. Daarna hou ik op met college geven. Ik zou het liefst een eigen school oprichten waar kinderen zouden leren volgens mijn filosofie. Heel vrij, en ieder heel erg voor zich, en met veel natuur en ruisende beekjes eromheen, enzo. En dan met zijn allen leren in het bos en van het bos, die dingen,' zei Sonja, 'maar daar ben ik te sloom voor.'

'Je lijkt me niet sloom', zei Anne. Ze verbaasde zichzelf. Meestal was ze te verlegen om meteen persoonlijke opmerkingen tegen mensen te maken. 'Nee, dat is waar', zei Sonja. 'Ik ben wel te lui.' Weer trok ze aan haar sigaret. 'Maar goed,' zei ze, 'je moet het van de andere dingen hebben. Zag je hoe die twee kinderen vanmorgen op elkaars rug gingen zitten, toen ik dat lied over die slak zong?' Anne had het gezien. 'De een was de slak en de ander het huisje. Goud', zei Sonja. 'Gouden moment. Heb je zó drie, vier keer per dag.'

'Ja, dat lijkt me er ook zo leuk aan', zei Anne. Ze zweeg gauw weer, want ze had het idee dat Sonja meer wilde vertellen.

'Maar', zei Sonja en zweeg daarna veelzeggend. 'Maar. Er zijn ook momenten bij, nee, uren, nee: dagen dat het helemaal niks is. Zo saai. Zo hetzelfde. Dat ik denk dat de hele ochtend erop zit en ik bijna naar mijn broodje filet mag, en dan is het zeven over negen. Zeven over negen! Echt. Heb ik zo vaak meegemaakt. Je moet je er veel illusies over maken wat je met die kinderen mee gaat maken, en tegelijkertijd nul. Nul illusies!'

Ze drukte haar sigaret uit op de stoep en begon in het plastic zakje van de slager te grabbelen. 'Hier, je zult wel honger hebben. Die kinderen zuigen het uit je. Doen ze ook bij hun ouders, hoor. Heb je die vermoeide koppen gezien? En dan is de dag pas net begonnen.'

Dankbaar at Anne haar twee broodjes filet. Ze had in tijden geen witbrood gegeten, want ze was altijd op een halfbakken

dieet waarbij ze bijna geen brood at, en al helemaal geen witbrood. 'Goh, wat is dit lekker', zei ze met haar mond nog vol. 'Heerlijk hè?' zei Sonja. 'Kom schat, we moeten weer verder.' Verschrikt keek Anne op haar horloge. Het was een uur.

Herst werd winter, en het werd sinterklaas en kerst. 'Kerstdiner', kondigde Sonja op een middag aan. 'De hel en de hemel ineen. De hel: dertig hyperactieve kinderen rondom een tafel met worstenbroodjes. Hemel: de resten van de worstenbroodjes. En toch dat kerstige.'

Anne voelde zich allang niet meer verlegen bij Sonja. Ze had de rare eigenschap om erg lang de kat uit de boom te kijken, en dan, als ze zich goed voelde bij iemand, juist heel uitbundig en bijdehand te worden. Die fase had ze nu bereikt. In ieder geval hadden ze al minstens tien keer de slappe lach gehad samen, en had ze zelfs een keer gehuild, toen ze op een middag tijdens de stafvergadering in een verveeld moment Facebook had gecheckt en had gezien dat Michiel zijn status – die ze elke dag checkte, meestal drie keer – ineens had veranderd in 'heeft een relatie'. Vier dagen ervoor had ze al een onduidelijk foto gezien van hem, in de Winterefteling, met zijn arm om een vrouw heen.

Na de vergadering was ze, al bijna huilend, naar de wc gerend. Sonja, die het meteen doorhad, was haar gevolgd en had haar op de wc getroost. Toen Wil, een wat narrige lerares uit groep 7, had geprobeerd de wc-ruimte binnen te komen, had Sonja resoluut de deur dichtgehouden en geroepen: 'Even niet, Wil! Ga maar beneden plassen.'

De kerstvakantie lag in het verschiet, en hoewel Anne doodmoe was van haar maanden stagelopen (vaak ging ze na een dag werken al om zeven uur naar bed, om twaalf uur onafgebroken te slapen), keek ze niet uit naar de vakantie. Ten eerste omdat ze dan weer eens precies niets te doen zou hebben, ten tweede omdat ze de kinderen zou missen. Dat voelde ze nu al. En Sonja, vooral. Sonja ging met een vriendin naar Gambia. 'Goedkoop, en je moet er de mannen van je afslaan. Ook wel eens leuk', had ze erover gezegd tijdens het naar binnen proppen van een bolletje filet americain.

De school was in Annes systeem gaan zitten. In het weekend kon ze, tijdens het doelloos rondlopen in de boekwinkel waar

ze had gewerkt, ineens een kinderboek intensief doorbladeren om te kijken of het geschikt zou zijn om voor te lezen in de klas. En toen ze laatst in de uitverkoop een paar nieuwe laarzen had gekocht bij de Bijenkorf, betrapte ze zich erop dat ze in de tram naar huis het nieuwe schoenenlied zat te neuriën, een lied dat de kinderen in lagere klassen zongen als ze nieuwe schoenen aanhadden, en dat ze zeker een keer per week uit een klas verderop in de gang hoorde komen.

Met sommige van de collega's was ze bevriend geraakt, of in ieder geval goed becollega'd. De twee oudere vrouwen die ze de eerste dag salade etend in de docentenkamer had aangetroffen, Julia en Brecht, bleken over een sardonisch gevoel voor humor te beschikken. Bij de kleuters werkte Herman, een man die veel te knap was om 'kleuterjuf' te zijn, zoals hij dat zelf noemde, en die haar kort geleden had uitgenodigd om naar een concert van hem te komen; naast meester was hij saxofonist in een band. 'Hij heeft al een vriendin, maar je kunt altijd gaan,' had Sonja erover gezegd.

De kinderen, had Anne gemerkt, waren eigenlijk net als grote mensen. Met sommigen kon je meteen goed opschieten, anderen waren gewoon verschrikkelijk. Het voordeel van kinderen was dat ze soms, zelfs als ze vervelend waren, nog onvermoede dingen deden. Een meisje dat ze wekenlang alleen maar had beschouwd als saai en nietszeggend, ontpopte zich tijdens de repetities voor het kerstspel 'Ijstijd in Knorrendam' ineens tot iemand die al improviserend de meest bijtende oneliners kon verzinnen. Melle, een grote blonde jongen die erg druk en wild was en altijd als een gek om zich heen sloeg in de pauze op het plein, bleek ineens heel lief en aanhankelijk toen ze een paar uur een 'hulphond' in de klas kregen van een stichting die lessen over dieren verzorgde. Sam, haar favoriete kind, al zou ze dat zelfs tegenover Sonja niet toegeven, gaf haar soms ineens een warm droog handje als ze de straat moesten oversteken naar het hoofdgebouw, waar de Bevolessen plaatsvonden. Ze was dan op haar allergelukkigst in een week.

'Wie waren jouw superjuffen?' vroeg Sonja, toen ze op een avond samen zaten te eten. Sonja had Anne thuis uitgenodigd om haar te bedanken voor al haar hulp in de sint- en kerstperi-

ode. Eigenlijk was de stage maar voor vier dagen per week, maar omdat het zo druk was in de winter en er twee nieuwe kinderen in de klas waren gekomen, had Anne een dag extra per week gewerkt. Ook wel omdat ze toch niets anders te doen had. Het vertalen deed ze in het weekend, dat ging eigenlijk best. Geld uitgeven deed ze amper nog, dus ze had genoeg aan wat vierduizend woorden per week opbracht.

'Juf Uff', zei Anne zonder na te denken. Juf Uff was haar juf in Amerika geweest, toen ze daar een jaar hadden gewoond rond haar zesde. Anne was een verlegen, bangig kind dat bovendien geen woord Engels sprak. Juf Uff, die eigenlijk Miss Uffmann heette, had zich over haar ontfermd, haar regelmatig geknuffeld, haar uitgenodigd op haar huwelijk.

'Knuffelen,' zei Sonja terwijl ze een stuk sla en wat feta in haar mond stak, 'dat mag allemaal niet meer. Ik doe het overigens nog wel hoor.' Anne knikte. Ze had regelmatig gezien hoe Sonja, als bevangen door liefde, regelmatig een kind op haar schoot trok en dan haar neus in zijn of haar haren stak. 'Wat stink je lekker', zei ze er dan vaak bij. 'Kinderen houden van knuffelen, en als dat niet zo is, merk je het vanzelf. Zolang Sicco' – dat was de ietwat megalomane, maar gelukkig bijna altijd op studiereis of opfriscursus zijnde directeur van de school – 'geen knuffelverbod oplegt, blijf ik het doen', zei Sonja.

'Waarom heb jij eigenlijk geen kinderen?' vroeg Anne en ze had meteen spijt van haar vraag. Het was de stomste vraag die je een vrouw kon stellen. Zelf vroegen mensen de laatste tijd steeds vaker 'En... Is er al een nieuwe liefde?' aan haar, en dat kon ze al niet uitstaan. Je moest een vrouw van 46, want dat was Sonja, niet vragen waarom ze geen kinderen had. Maar Sonja reageerde zonder aangedaan te lijken. 'Ik heb er al dertig. Ik hoef ze niet ook nog in mijn huis. De olifantenoppasser in Artis heeft ook geen olifanten in huis.'

'Heb je ze nooit gewild?' vroeg Anne. Nu het onderwerp toch zo makkelijk bespreekbaar bleek, durfde ze dit ook wel te vragen. 'Ja, een keer, in 1994, voor ongeveer een week, maar dat was gauw voorbij', zei Sonja. Ze stond op en liep naar de keuken om een nieuwe fles rode wijn uit een kastje te halen. Toen ze aan tafel ging zitten, zei ze: 'Toen ik stage ging lopen, kwam ik er al gauw achter dat ik niet van kinderen hou. Of: ik hou wel van ze.'

Maar als juf. Niet als moeder.' 'Een eigen kind is toch anders', zei Anne. 'Vast', zei Sonja. Daarmee leek het gespreksonderwerp afgesloten te zijn.

De kerstvakantie leek eindeloos lang te duren. Anne ging eten bij haar ouders, die nog steeds in haar ouderlijk huis in Heemskerk woonden. Haar broer Tjerk was er ook met zijn vriendin Rozemarijn. Ze waren al vijf jaar samen, maar hadden nog steeds de gewoonte om aanhoudend met elkaar te zoenen, met tong en al.

Na het eten ging Anne bij de open haard zitten en pakte een oude *Vrij Nederland* uit het rotan tijdschriftenrek dat haar ouders al haar hele leven, en waarschijnlijk veel langer, hadden. Rotan was onverwoestbaar.

'Hoe is het in je klas?' Haar vader was bij haar komen zitten op de roomwitte bank met grenen armleuningen. Hij hield zijn handen om een glas witte wijn. Hij zat in zijn bijpraatmodus. Dat zag Anne meteen.

'Heel goed', zei Anne.

'Dus... dit is het wel voor je?' zei haar vader.

'Hoe bedoel je?'

'Dit blijft het?'

'Wat bedoel je daar nou mee?'

Door al het gezoen van haar broer en misschien ook wel door de zware Viognier die haar ouders bij het eten hadden geschonken, was ze een beetje katterig geworden. Ze had al uren saaie conversatie achter de rug – over het feit dat het huis van haar ouders 'onder water' stond, over de plannen van haar broer en zijn vriendin om de kat van hun emigrerende burens over te nemen die zij steeds aanduidden als een 'half-Birmaan met een superleuk karaktertje' – en ze had zich verheugd op een halfuur stilletjes lezen bij het knapperende vuur. Maar dat was niet het plan van haar vader.

'Nou,' zei hij, 'eerst deed je dat correctiewerk, en toen bij die boekwinkel, en daarna dat vertalen, en nu dit. Je lijkt een beetje zoekende. En het onderwijs – ' 'Ja?' onderbrak Anne hem kriegelig, 'Nou, het onderwijs is geen sinecure. Het is pittig. Hard werken, weinig geld. Eindeloze vakanties, dat wel. Maar vroeger was leraar nog een vak met aanzien, met status. Nu... ' Haar vader

was, dat wist Anne nu al, van plan om te vertellen over zijn vader en zijn grootvader, die ook onderwijzers waren geweest. 'In die tijd wás je echt iemand' – die zin zou ongetwijfeld binnen nu en vijf minuten vallen.

'Je grootvader kreeg bij zijn afscheid...' begon haar vader. Nu kwam het verhaal over hoe haar opa bij zijn afscheid een haan van de klas had gekregen. Een echte. Het was een heel lang verhaal. Ze kende het.

'Pap, ik weet het. Van die haan. Maar ik vind het echt... leuk.' Het woord leuk was niet goed gekozen, dat wist ze nu al. Ze had het ook niet zo bedoeld; ze bedoelde iets anders. 'Leuk. Leuk is niet belangrijk, Anne, leuk is niet waar het uiteindelijk om draait, en al helemaal niet in het geven van onderwijs', begon haar vader. 'Ik weet het, pap', zei ze. 'Ik vind het geweldig. Ik ga even mama helpen.' En ze liep naar de helverlichte keuken, waar haar moeder, dat wist ze nu al, de hele afwas al had ingeladen, losse pannen zorgvuldig had afgespoeld, schoongeschrobd en afgedroogd en elk spoor van een uitgebreid kerstdiner had gewist, behalve de vier Tupperwarebakjes met kip en zelfgemaakte appelmoes die ze voor haar en Tjerk apart had gezet.

In de keuken, waar haar moeder op de hoge Brabantia-kruk een espresso zat te drinken, liep ze naar de ijskast, zogenaamd om een fles Spa Rood te pakken. 'Ik vind het goed dat je het doet, hoor', zei haar moeder uit haar hoek bij het raam. 'Eindelijk iets wat nut heeft.' Anne besloot de woorden 'Eindelijk iets' te negeren en de rest van de opmerking als een compliment op te nemen.

De kerstvakantie was gelukkig voorbij. De laatste paar dagen waren bijzonder koud en nat geweest, en donker, dat ook. Als ze langs de schaatsbaan fietste, merkte ze dat ze hoopte om kinderen van de klas tegen te komen, met van die grote stevige tassen met schaatsen erin. Ze zag ze nooit. Ze had erover gedacht om Sonja te appen, of ze eens een avondje uit eten wilde, of naar een domme kerstfilm. Ze miste haar. Maar ze had het idee meteen weer afgeschreven. Sonja was al terug uit Gambia, dat wist ze, want ze ging maar acht dagen, maar ze wilde haar niet lastigvallen tijdens de vakantie. Een stagiaire was voor tijdens het werk.

Maandag zou ze haar weer zien, had ze zichzelf streng toegesproken.

Maandagochtend stond ze vroeg voor school, als eerste. Henk was wel al binnen, dat zag ze aan het licht in de gang. Ze hoorde zijn radiootje ook schetteren uit zijn hok. Sky Radio. Die zette hij altijd meteen uit als de eerste collega's binnenkwamen, alsof die hem bestraffend zouden toespreken omdat hij in de vroege ochtend naar Marco Borsato wilde luisteren.

'Henk!' Ze belde niet aan, maar riep door het raampje van de dikke, houten voordeur. 'Henk!' Henk deed open. 'Gelukkig nieuwjaar', zei Anne. Schutterig gaf ze hem een hand. 'Jij ook. Geniet er nog maar even van, straks komen ze weer', zei Henk, en hij draaide zich om en liep zijn hok in om Sky Radio uit te zetten. Hij ging achter zijn computer zitten – Henk had twee schermen – en begon door een lijst te scrollen.

Anne besloot alvast naar het lokaal van Sonja te gaan. Vlak voor de vakantie hadden ze alle stoelen en tafels opgestapeld zodat de vloer in de was gezet kon worden. Kennelijk was er al iemand geweest die alles weer op zijn plek had gezet. Van de uitgebreide kerstversiering die Sonja van de zolder van school had gehaald, drie verhuisdozen vol die ze zelf door de jaren heen had verzameld, was niets meer te zien. Alleen bij het meest linkse raam zat nog een stuk plakband met een stukje glitter slingeraan. Anne liep ernaartoe om het los te pulken. 'Een propere klas is een rustige klas', had Sonja ooit tegen Anne gezegd. 'Grapje,' had ze er meteen achteraan gezegd, 'of nee, toch niet.' Daarna hadden ze samen een hele middag alle boeken in de 'bibliotheek', zoals Sonja de twee lage Billykasten in de hoek van de klas noemde, afgestoft en alle planken afgesopt. Het was een heerlijk karwei.

De tl-buizen flikkerden met een plofgeluidje aan. 'Wat doe jij hier, gek?' vroeg Sonja. Anne schrok. Heel even dacht ze dat ze hier niet meer mocht zijn. Was de stage voorbij? Had ze een e-mail van de pabo gemist? Maar ze zou toch een heel schooljaar? – Sonja viel haar in de armen. Ze was weer erg bezweet, waarschijnlijk vanwege het fietsen met een te dikke winterjas, of misschien begon ze toch, zoals ze zelf steeds beweerde, opvliegers te krijgen – Lekker jong in de overgang, nooit meer ongesteld. Heerlijk! Ze was diep-, diepbruin.

'Zo, jij hebt zeker helemaal niks uitgevoerd in die hele vakantie', zei Sonja, terwijl ze Anne bij haar schouders vastpakte en iets van zich afduwde. 'Je bent niet eens dikker geworden. Dunner! Dat is niet de hoofdbedoeling van kerst, hoor.'

Stamelend noemde Anne de enkele wapenfeiten van haar vakantie op – twee keer naar de film geweest, keertje geschaatst met vriendinnen, heerlijk gegeten bij haar ouders, ja echt, maar Sonja praatte er al doorheen.

'Kijk', zei Sonja en pakte haar iPhone uit haar felgroene leren tas. 'Hieraan zie je dat ik mijn werk niet kan loslaten, en dat ik daarom, verplicht, op een lange, zen-achtige yogaretreat gestuurd zal moeten worden tijdens werkuren. Om een burnout te voorkomen.' Op het scherm van de iPhone zag Anne een schokkerig filmpje van Sonja die in een gebloemde bikini op een strand zat, met een stuk of tien Afrikaanse kinderen om zich heen. Ze zongen, in perfect Nederlands, een lied.

'Dit... dit is het schoenenlied!' zei Anne. 'Ja! Wat een bak hè? Heb ik ze geleerd. Kennelijk had ik toch de behoefte aan een stel leerlingen om me heen. Heb ik een keer twee weken vrij...' verzuchtte Sonja. 'Maar goed, na een dag liedjes leren heb ik ze weggestuurd hoor. Ik moest ook nog zwemmen en fruitsap drinken. Goddelijk fruitsap hebben ze daar. Maakt zo'n lokale vrouw op het strand, The Fruit Lady noemt ze zichzelf. Heb ik ook nog hele mooie gesprekken mee gevoerd.'

Sonja praatte verder, maar het schoot door Anne heen dat ze het van anderen vreselijk zou vinden als ze het over 'mooie gesprekken' hadden. Felgroene leren tassen verdroeg ze ook niet, of vrouwen die de hele tijd over mogelijke opvliegers praatte. Maar van Sonja kon ze het hebben. Sterker nog, ze waardeerde het juist.

'Kom, ik wil nog even schuiven voordat die kinderen komen', zei Sonja terwijl ze een tafeltje dat aan de rand stond naar een groepje van drie tafeltjes trok. 'Ik ben gisteren al de hele dag bezig geweest om het goed te zetten, maar vannacht had ik toch ineens weer heel andere ideeën.' Puffend trok ze nog wat stoelen en tafels heen en weer, en Anne duwde op haar aanwijzingen het juffenbureau naar een andere hoek van de klas. Daarna legden ze op alle bureaus een versgeslepen potlood en een schriftje met de naam van het kind erop.

'De geur van verse potloden,' zei Sonja, 'dat is, als ik heel eerlijk ben, de hoofdreden dat ik het onderwijs in ben gegaan.'

Anne dacht aan haar hoofdreden; het glaasje thee dat ze in de septemberzon zou drinken met haar collega's, terwijl de kinderen vredig speelden op het binnenplein. Ze had misschien twee keer thee gedronken op een bankje in het speelkwartier. Veel vaker was ze bezig geweest om Joris en Mees uit elkaar te trekken, die met scheppen op elkaars hoofd sloegen, of had ze lacherig met Sonja onder het afdakje gestaan terwijl ze toekeken hoe de kinderen onverstoorbaar speelden in de stromende regen.

'Heb jij er ook zo lekker weinig zin in?' vroeg Sonja.

'Ja', zei Anne.

Op de gang hoorden ze al een paar kinderen opgewonden praten. Die hadden elkaar twee weken niet gezien, een enorme tijd in een kinderleven.

'Ga jij even een lading vers krijt halen bij Hankiepany?' vroeg Sonja.

'*On it*', zei Anne en liep de gang in. De linoleumvloer was al een beetje modderig van de schoenen van kinderen en ouders die door natte sneeuw hadden gelopen. Ze kon niet wachten.

Dit boekje is ook als e-book beschikbaar.
Kijk op www.noordhoffuitgevers.nl/Nieuwjaarsgeschenk.
Hier vindt u ook meer informatie over de schrijver van dit
Nieuwjaarsgeschenk.

Dit is een deeltje uit
de Nieuwjaarsreeks
van Noordhoff Uitgevers.
De Nieuwjaarsreeks is
een serie literaire boekjes
over het onderwijs,
die speciaal zijn
uitgegeven voor en
als nieuwjaarsgroet
cadeau worden gedaan
aan onze relaties.

Noordhoff Uitgevers

